

těmito vznikají sice rovněž pohledávky nové, avšak poněvadž novými těmito pohledávkami žádné nové hodnoty kapitálové se netvoří, nýbrž hodnoty již jsoucí toliko z jednoho místa na druhé se převádějí, lze dotčené nové pohledávky s hlediska hospodářského celku považovati za položky průběžné.« Ale co platí o těchto nových pohledávkách, platí i o pohledávkách původních. Ani ty netvoří nových kapitálů, třeba se tak zdálo. Kapitálem skutečným není vkladní knížka, ani dluhopis, ani akcie, nýbrž kapitálem jest jen peněžní suma, na kterou ony listiny znějí (při akciích podstata statková, jejímž je podílem). Z toho plyne, že t. zv. kapitál peněžní, jak autor jej pojímá, jest fikcí. Všechny ty miliardy vkladů (nota bene namnoze průběžných!), obligací, zástavních listů, akcií, nejsou v pravém slova smyslu žádným kapitálem, neboť jsou to jen nároky neb pohledávky na skutečné kapitály, buď na peníze, nebo na nějaké hodnoty věcné. To platí i o úvěru vznikajícím, jak se vyjadřuje autor, z pružného bloku oběživa (i tu autor na str. 24. sám příznává, »že blokem tímto nový nějaký kapitál oběžný přímo nevzniká«). K jakým důsledkům by se dle autora došlo, vidno z toho, že (na str. 27) pokládá i dluhopisy státní za formu kapitálu peněžního. Pak ovšem čím více státních dluhů, tím bohatší by země byla na kapitál. Ostatně není autor jediným ani prvním, který takto pojem kapitálu rozšiřoval. Činil tak již Philippovich, jenž mluvil v tom směru o hodnotném kapitálu (Wertkapital) a Offermann, jenž opět užíval názvu fiktivní kapitál. Ale právě již v tomto označení »fiktivní« jest obsažen správný názor, že tu o skutečný kapitál nejde.

Tyto námitky zásadního rázu nemají býti na újmu správné tendenci spisu, která hájí důležitost a hospodářský i kulturní význam kapitálu. Ovšem nesmí se pojem kapitálu samého naprosto činiti odvislým od právního řádu. Dojista jest soukromé vlastnictví předpokladem kapitálu těžebného a za platnosti kolektivismu by tato forma kapitálu nemohla vzniknouti. Ale kapitál jakožto prostředek výrobní jest kategorie ekonomická a od právního řádu nezávislá. I v sovětské republice jisté statky mají a musí míti povahu kapitálu výrobního, třeba tam soukromé vlastnictví bylo neuznáváno. V tom právě jest omyl socialismu, že bojuje proti kapitálu vůbec, zneuznává, že kapitál, jako činitel výrobní, jest nutným činitelem při každé výrobě,

Těžisko celého spisu spočívá zvláště v jeho doslovu, se kterým nutno souhlasiti a zároveň možno se přímo obdivovati autoru a blahopřáti jemu, že ve svém vysokém věku vyvinuje tolik píce a duševní svěžesti právě v oboru naukovém tak obtížném a ožehavém, jako jsou otázky měnové za dnešního poválečného rozvratu. Horáček st.

Právo finanční.

Schneider Salome, *Steuersystem und Steuerpolitik in der Schweiz.* (Berlin, Heymann 1925. — Veröffentlichungen der

Steuerstelle des Reichsverbandes der deutschen Industrie. Heft 3, str. 124).

V r. 1890 vydáno výborné čtyřsvazkové dílo Schwanzovo: *Die Steuern der Schweiz*. Od doby jeho vydání nastaly změny značné. Spis Dr. Schneidrové, sekretářky berní správy v Bernu, vydaný r. 1925 říšským svazem německého průmyslu podává dobrým vědeckým systemem vývoj bernictví švýcarského (zde zvláště s použitím díla Schanzova), přehled zákonodárství nyní platného a statistiku o rozdělení daní a zatížení daňovém ve spolku, kantonech a obcích. Práce použila nejen vydaných prací literárních o témže tematu, ale i steno- grafických záznamů sborů zákonodárných, protokolů o konferencích finančních, rozpočtů a p., zkrátka pečlivě vyčerpala (někde až s minuciesní detailností) pramenů po ruce jsoucích a může označena býti jako práce vzorná. Z bohatého obsahu vyjímám: Švýcarsko nemá jednotného systému berního. Berní výsost mají spolek, kantony a obce, jež nejsou spojeny vyrovnáním finančním v organický celek, nýbrž působí úplně samostatně. Ústava spolková (1874) garantuje kantonům jich berní výsost: ony mají původní právo berní. Jen se souhlasem kantonů a lidu může býti berní jich výsost cestou ústavní revise obmezena ve prospěch spolku. Cesta ta zvolena byla také při všech dávkách spolku: každá daň spolková vybírá se na základě určitého článku ústavního schváleného lidem a stavy. Daně, jež byly přikázány ústavou spolku, nemohou býti pojaty do systému kantonů. Pokud se týče poměru kantonů a obcí není až do dnes jednotného řešení. Dřívější autonomie obcí sice nepozůstává však míra ingerence státní (kantonální) jest v různých kantonech různá. I tam, kde samostatnost obcí dalekosáhle byla odbourána a kde předpisy o druhu a výši daní kantony vydané pro obce jsou závaznými, neexistuje organické uspořádání.

Pod nátlakem finančních poměrů přistoupila po r. 1874 řada kantonů, které si pomáhaly dříve daněmi nepřímými, ku daním přímým a to namnoze pouze ku daním z majetku, jež (mimo Basilej) staly se pravidlem ve všech berních systemech kantonalních a nabyly povahy daní hlavních. Tím i vysvětlitelno, že daně majetkové do dnes mají značný význam i v těch kantonech, které v průběhu druhé polovice stol. 19. neb od r. 1900 přijaly a značně vybudovaly zdanění důchodové. Zvláštní přihlížení ku zdanění majetku vysvětlitelno ve Švýcarsku, dále značnou mohoucností platební držby oproti každému druhu nabývání a odpovídá názorům tam zakořeněným. Pomalé poměrně vnikání zdanění důchodového má i důvod v převážně rolnických způsobech nabývání, jež činí obtížným zjišťování celkového důchodu. Spis uvádí podrobně a přehledně dle kantonů tendence a motivy vývoje různých kombinací systemů: jen zdanění majetkové, daň majetková ve spojení s daní důchodovou, všeobecná daň majetková ve spojení s daněmi výdělečnými (částečně daně důchodové). Značně vyvinuté zdanění v kantonech tvoří daně společností a akciových okolnost tím vysvětlitelná, že ve Švýcarsku zřizování akciových společností jest značně

zákonodárstvím usnadněno a že formy v jiných státech s výsledkem používané (tak společnosti s ruč. obm.) chybí. Státní rozmanitost Švýcarska jeví se i ve zdanění akciových společností, jež přehledně spis vystihuje, předeseílaje i řadu dat národohospodárských o těchto společnostech. Z ostatních kantonálních daní, daní obchodových, rozvádí se podobněji pouze daně dědické a darovací, jež mají mimo Obwalden, Schwyz a Wallis všechny kantony však v různé úpravě jak co se týče objektu tak i co do intensity. V směru posledním možno říci všeobecně, že jest zdanění veskrze progresivní. Jak u daní majetkových, tak i důchodových i dědických přísluší vedle kantonu obcím jednak plná autonomie jednak autonomie obmezená případně podíl na výnosu zdanění kantonálního. — Před vypuknutím války světové nevybíral spolek mimo cla žádné daně zejm. žádné daně přímé. Zvýšení potřeb zvláště rozšíření úkolů sociálních spolku vedlo r. 1915 ku zavedení »mimořádné daně válečné« »jednou pro vždy«, jednak že jmění, jež neslo hlavní břemeno (sazby $1\frac{0}{100}$ — $15\frac{0}{100}$), jednak z výdělku (od 0.5— $8\frac{0}{10}$). Ku úhradě nákladů mobilisačních zavedena r. 1917 »nová mimořádná daň válečná«, jež pravděpodobně bude až do roku 1936 v platnosti a bude vybírána vždy za čtyři roky (po prvé r. 1921) a jest daní výdělečnou a majetkovou osob fyzických (s přírážkou k dani výdělečné daně tantiemové) a kapitálovým a výnosovým zdaněním osob právnických. Vedle toho vybírá spolek (od 4./X. 1917) daně obchodové na cenné papíry, šeky, kvitance za premie pojišťovací a na listiny dopravní. — Až do r. 1921 vybírána daň z válečných zisků. — Zajímavé poznatky podává monopol alkoholový, který zaveden v létech 80tých a jeho výnosy ponechány výlučně kantonům.

Funk.

Rosier Camille, professeur de droit fiscal à l'école de législation professionnelle: *Tous nos impôts*. Paris 1926. Bibliothèque pratique de droit fiscal et commercial, str. 1021.

Ve Francii nebyla vydána nikdy oficiální kodifikace, obsahující veškery platné zákony finanční. Projekt, který vypracoval François Marsal nebyl ve svém celku uskutečněn, a do dnes správa finanční nevydala pro poplatníky leč dva texty legislativní o impôt du timbre a droit de succession. Dílo vědecké i sebrání všech platných předpisů v jednom spisu způsobem přístupným širokým vrstvám, jež přihlíželo by ku stránce praktické a technické chybí. Zákony jsou namnoze staré nepřehledné, doplněné mnohými dodatky. Sjednati přehled chce práce Rosierova, jež jest dílem velmi objemným (1021 str.) a podává podrobný rozbor všech dávek francouzských. Dílo jest jasně psáno, uvádí nejprve stručnou exkursi na pole finanční vědy o základních pojmech daňových a po té rozbor dle rozdělovacích měřítek administrativních, ve Francii obvyklých, se zřetelem k vývoji historickému. Jednotlivé dávky rozebrány systematicky. Spis usnadňuje velmi nahlédnutí v berní system francouzský nejen povšechně, ale i pokud se týče detailů.

V němčině podán v r. 1926 o zákonodárství ve Francii platném říšským finančním radou Drem Scholzem v publikacích říšského svazu německých průmyslníků: *Grundriss des französischen Steuerrechtes unter besonderer Darstellung des französischen Umsatzsteuerrechtes* (č. 4, sbírky. Berlín, Heymann 1926). Stručný, velmi instruktivní přehled uveřejnil Scholz podstatně o téže tematu (*Das französische Steuerrecht*) v *Deutsche Juristen Zeitung* seš. 27, r. 1926, str. 119 násl.

Funk.

Kambe Masao, *Grundzüge des japanischen Steuersystems der Gegenwart*. Jena 1926, str. 90. — *Finanzwissenschaftliche und volkswiss. Studien* hrg. von Prof. Dr. Bräuer. Heft 5.

Profesor university v Kyotu Kambe uveřejnil ve *Finanzarchivu* v r. 1906 historické pojednání o »vývoji japonského bernictví od starověku až do doby přítomné a v r. 1914 článek o výši a o rozdělení daní v Japonsku. Spis, vydaný v pátém sešitě publikací, jež započal minulého roku vydávati univ. prof. ve Vratislavi Bräuer, podává stručný přehled platného stavu berní v Japonsku. Prof. Bräuer v úvodu poukazuje na některé publikace podrobnější o japonském bernictví (zvláště na spis Kobayashi: *War and Armement Taxes of Japon*, New-York 1923) a slibuje ve své sbírce vydání spisu obsáhlejšího o téže tematu. Ze spisu patrný alespoň základní obrisy berní v Japonsku. Daní hlavní jest daň důchodová, jež zavedena r. 1887 a doznala od té doby hojných změn. Daň postihuje osoby fyzické i právnické. Poslední podléhají dani jen určitými důchody, kdežto osoby fyzické důchodem celkovým. Z části provedeno jest zdanění u pramene. Zvláštní úlevy poskytují se pro důchod služební a při existenci příslušníků přes 60 a pod 18 roků nebo duševně chorých, slepých, hluchoněmých, invalidů a těžce nemocných.

Daň pozemková, dříve daň hlavní, jež již v starověku pozůstávala a teprve v létech sedmdesátých stol. 19. změněna z dávky naturální v dávku peněžní, vybudována na základě katastru hodnotného, dle výnosu stanoveného, metodou oceňovací. Tarif upraven dle druhu užívání pozemků. Úlevy poskytují se při určitých způsobech intensivnějšího používání a při některých nehodách elementárních. Staré zákony platí na některých ostrovech.

Daň živnostní zavedena r. 1896 jako daň státní. Dříve byla daní obecní. Objektem jest provozování živnosti, zákonný pojem jest jen z části dán. Polovice příjmu z daně této pochází z obchodu, čtvrtina z bank a z továren. Základ pro vyměrování a tarif jest různý dle druhu živností. Za základ daně slouží obrat, nájemná hodnota místností provozovacích, počet osob činných a výše kapitálu, dle zásad značně komplikovaných. Zvláštní dani živnostenské podléhá hornictví (od r. 1873) a zvláštní dani bursovni (1871) »akciová společnost bursa« z terminového obchodu rýžového.

Daně obchodové jsou daň z obratu bursovního (1871) při obratu efektů a zboží na burse jednaných, daň rejstříková (1896) vybíraná při zápisech do rejstříků zpravidla ve formě kolků, daň kolková (1873) z listin o nárocích majetko-právních, daň z emise bankovek při překročení zákonně stanoveného kontingentu, daň z osobní dopravy na drahách, parnicích a drahách pouličních a zvláště daň dědická. Daň tato v r. 1896 zavedená jakožto mimořádná ku krytí nákladů války, jest nyní daní řádnou a změněna v r. 1910 a 1914. Stihá převody na případ smrti a dary a má povahu daně nápadové. Tarif s progresí postupňovanou řídí se dle stupně příbuzenského a dle toho, jde-li o pozůstalost hlavy rodiny či o pozůstalost členů této. Pro převody následující v kratší době (5, 7 roků) platí úlevy.

Monopoly jsou na tabák, sůl a kafr.

Daně spotřební ukládají se na tkané látky při každé změně držby a na určité nápoje. (Podle obsahu alkoholu vyměřovaná daň ze sake = rýžová kořalka. Od r. 1871 jednotná úprava — daň velmi výnosná. Fabrikátová daň z piva od r. 1901 dle množství bez ohledu na kvalitu. Daně na alkohol a nápoje alkoholické, zejm. víno umělé.) Zvláštní daně jsou na některé prostředky obživné (cukr při přechodu do volného obchodu; soya = druh omáčky z pšenice, zrn soya a soli). Vedle toho od r. 1902 pozůstává daň z karet (placená ve formě kolku a licenčního poplatku), daň z drog (mimo lékařské prostředky dle receptů), daň z honby (již od dob feudálních; od r. 1870 na koncesse honební, vyměřovaná dle výše důchodu a placená kolky) a daň z tun (vybíraná při vjezdu zámořského parníku do japonského přístavu dle rejstříkových tun).

Cla na základě zákonů z r. 1899 a 1910 (autonomní tarif).

Ku spisu připojeny v překladu doslovy textů zákonů o dani pozemkové, živnostní a důchodové dle změn z r. 1924.

Funk.